

Betänkandet Idéburna aktörer i välfärden

(dnr Fi2019/04187/K)

Länsstyrelsen Västernorrland yttrar sig över betänkandet Idéburna aktörer i välfärden (SOU 2019:56).

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag och ställer sig i sak positiv till förslaget att ansvaret för att registrera idéburna aktörer och utöva tillsyn över registret lämnas till de sju länsstyrelser som idag är tillsynsmyndighet för stiftelser. För att möjliggöra uppdraget är det önskvärt att vissa delar förtydligas och utreds ytterligare.

Länsstyrelsen ser positivt på den nya lagstiftningen som föreslås och att det finns områden inom välfärden som kan stärkas genom partnerskap mellan kommuner, regioner, stat, akademi och idéburna organisationer och då finns det ett behov av en tydlig reglering.

Den föreslagna regleringen ser inte ut att innebära några negativa effekter utifrån ett jämställdhets-, hållbarhets- eller integrationsperspektiv, snarare tvärtom skulle den kunna stödja dessa områden och de insatser som bedrivs där. Inom vissa områden inom välfärden finns ett behov av att möjliggöra enkel samverkan mellan idéburna aktörer och det offentliga, förutsatt en utformning som andas djup förståelse för de idéburna organisationernas särart. Länsstyrelsen ser ett mervärde i att tillvarata den idéburna sektorns erfarenheter och kompetens och att den idéburna sektorn har en viktig roll som röstbärare för utsatta grupper och för att påvisa brister i välfärdssystemet. Idéburen sektor kan där fylla en viktig funktion för en fungerande demokrati.

De områden där det är önskvärt att vissa delar förtydligas och utreds ytterligare är

- Kriterierna för registrering och avregistrering
- Omfattningen av tillsynen och överväganden om ingripandemöjligheter
- Föreskriftsrätt för registreringsmyndigheten
- Möjligheten att dela information med andra myndigheter
- Finansiering

Synpunkter

5.4.3 En definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Länsstyrelsen ser fördelar med att definitionen av idéburna aktörer inte begränsas till associationsform, då idéburna aktörer idag är organiserade i många olika associationsformer, och tillstyrker att organisationer ska vara en juridisk person.

Inom länsstyrelsernas uppdrag enligt stiftelselagen har viss bedömningsproblematik uppmärksamats när det gäller registrering och tillsyn av stiftelser. Denna problematik skulle kunna aktualiseras även vid registrering och tillsyn av idéburna aktörer. Det vore därför önskvärt med ytterligare förtydliganden avseende kriterier för registrering och avregistrering så att myndigheten utför uppdraget effektivt och rättssäkert.

Begreppet oegennyttigt syfte bör förtydligas i så stor utsträckning som det är möjligt. I det sammanhanget bör även klargöras vilken betydelse det får om en idéburen aktör även har andra oegennyttiga syften än välfärdsverksamhet.

Vägledning efterlyses i hur bedömningen ska göras avseende när en aktör bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Är exempelvis en uppgift om att aktören tänker delta i upphandling av välfärdstjänster tillräckligt för att avsikten ska vara uppfylld? Även tydliggörande av vilket utredningsansvar som här åligger registermyndigheten efterfrågas.

Under punkt 4 saknas uttalanden om hur det blir med en aktör som uppfyller kravet på oegennyttigt syfte och som också bedriver annan oegennyttig verksamhet utöver välfärdsverksamhet. Är det exempelvis möjligt för en aktör som vill registrera sig att använda överskott från välfärdsverksamheten för att finansiera en annan oegennyttig verksamhet som aktören bedriver?

5.4.5 Förslag till förfarande

Registrering av idéburna aktörer

I de fall en idéburen aktör finns registrerad hos annan myndighet vore det lämpligt att ge förutsättningar för utbyte av uppgifter mellan registret och andra myndigheters register samt att en ändring i en myndighets register uppdaterar ett annat register.

Det behöver förtydligas vilka ändringar som behöver anmälas och även vilken prövning registreringsmyndigheten ska göra. Inom stiftelseuppdraget kontrollerar myndigheten exempelvis anmälda ändringar av styrelsen utifrån styrelseprotokoll, beslutsförhet och liknande. Om samma prövning ska göras av registreringsmyndigheten för en idéburen aktör behöver detta förtydligas samt att det då innebär en annan och mer omfattande arbetsinsats.

Uppgifter som registermyndigheten behöver

Utredningen föreslår att de uppgifter som ska skickas in bör vara sådana uppgifter som krävs för att myndigheten ska bedöma om kriterierna i definitionen fortfarande är uppfyllda. Länsstyrelsen förutsätter att närmare bestämmelser om hur registret ska utformas och vilka krav som ställs på exempelvis hur en kontaktperson utses, lämnas i förordning. Av lydelsen i den föreslagna 3 § uppfattar länsstyrelsen det som att det är dessa uppgifter som ska framgå av registret och som kommer att lämnas ut i de fall intyg eller bevis på registrering ska ges. Även datum för när ändringar i registret är gjorda bör noteras på sådant bevis eller intyg. Det bör framgå av förordning vilka uppgifter ett intyg eller bevis ska innehålla. En registrering bör även omfatta ett organisationsnummer.

Andra personuppgifter kan komma att skickas in och behandlas av myndigheten. Det bör tydliggöras att registermyndigheten har rätt att registrera även dessa uppgifter i ett register för stöd i handläggningen.

Tillsyn

Länsstyrelsen ser ett behov av att tydliggöra omfattningen av tillsynen. För att ge registret legitimitet bör det vid registrering ske en mer omfattande prövning än att endast registrera inlämnade uppgifter. För att kontrollera kriteriet tillåtna värdeöverföringar bör myndigheten göra någon typ av utredning att inga otillåtna värdeöverföringar har gjorts. Att årligen kontrollera samtliga aktörers räkenskaper och bakomliggande transaktioner för att säkerställa att några otillåtna värdeöverföringar inte gjorts är ett omfattande och kvalificerat arbete. Det är viktigt att det finns tillräckliga resurser för tillsynen.

Det behöver förtydligas vilket ansvar registermyndigheten har för att hålla registret uppdaterat i de fall de registrerade aktörerna är passiva och inte lämnar in de uppgifter som behövs för tillsynen. I länsstyrelsernas tillsyn av stiftelser är en erfarenhet att myndighetens föreläggande i vissa fall inte efterlevs och att det är först när det förenas med vite som det får effekt.

Det kan uppkomma situationer efter avregistrering (frivillig eller av myndigheten) när aktören inte följer uppmaningar om att lämna in underlag för värdeöverföringar. Här bör övervägas ytterligare ingripandemöjligheter genom exempelvis sanktionsavgift.

5.4.6 Avregistrering och fortsatt begränsning av värdeöverföringar

Utredningen föreslår att begränsningarna för värdeöverföringar ska gälla även fem år efter en eventuell avregistrering. Mot bakgrund av det behöver det tydliggöras om det är länsstyrelsernas roll att säkerställa att värdeöverföringar inte sker inom fem år efter att avregistrering skett. Detta behöver förtydligas. Det är även önskvärt med tydlighet avseende vad som ska anses utgöra otillåtna värdeöverföringar.

5.4.8 Sanktioner

Vid tillsynen – i fråga om den årliga kontrollen av att kriterierna för registrering ska vara uppfyllda – kan det komma fram omständigheter som talar för att det finns en risk för att det förekommer någon typ av missbruk av definitionen idéburna aktörer, exempelvis genom att aktören inte följer förelägganden eller att otillåtna värdeöverföringar har gjorts. Om och hur tillsynsmyndigheten ska agera i sådana fall bör framgå av lagtexten.

5.4.8 Överklagande

I den föreslagna 13 § punkten 1 saknas uppgift om registermyndighetens beslut att avvisa ansökan kan överklagas.

10. Andra områden där definitionen av idéburna aktörer kan användas.

Utredningen anser att det när det finns en tydlig definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet kan denna användas vid bidragsgivning från såväl staten som kommuner och regioner i de fall detta anses lämpligt. Länsstyrelsens bedömning är att ett register som idéburna aktörer kan registrera sig i efter särskild prövning av behörig myndighet skulle kunna bidra till ökad tydlighet kring vilka välfärdsverksamheter inom idéburen sektor som det offentliga kan finansiera eller ingå ett idéburet offentligt partnerskap med. Det kan dock också finnas en potentiell risk att ett sådant register kan komma att betraktas som ett kvalitetsregister som skulle kunna leda till en exkludering av idéburna aktörer som inte anslutit sig, exempelvis vid bidragsgivning. Det omvända skulle också kunna bli fallet, att ideella föreningar som inte registrerat sig betraktas som mer ideella och därmed lättare kommer ifråga för medel som riktar sig till just den kategorin.

12.2.1 Konsekvenser för staten

Utredningen har gjort jämförelser med stiftelseverksamheten och bedömer att en genomsnittlig arbetstid per registrerad stiftelse, inklusive nyregistrering och registerunderhåll samt tillsyn, motsvarar ungefär 2,5 arbetstimmar. Det nämns också att nyregistreringar bedöms vara något mer tidskrävande jämfört med den löpande administrationen samt att kostnaden kommer att vara något högre initialt jämfört med när registret är på plats.

Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att såväl registerhållningen som tillsynen görs med hög kvalitet, och att budgeten för verksamheten (och därmed avgifterna) står i god proportion till detta mål.

Storleken på registerhållningsavgiften beror till viss del på vilken prövning som ska göras vid registreringen. Utredningen landar i att genomsnittlig tidsåtgång per registrerad aktör beräknas uppgå till 2 timmar och med en årlig registerhållningsavgift motsvarande ungefär 850 kronor per registrerad aktör så skulle hela kostnaden kunna finansieras via avgiftsintäkter, dvs full kostnadstäckning enligt avgiftsförordningen (1992:191).

I utredningen nämns inte uttryckligen att myndigheten får ta ut en avgift för tillsynen över registret. Tillsynens omfattning får direkt påverkan på den faktiska kostnaden. Exempelvis kan tillsyn inom stiftelseområdet bedrivas genom riskbaserat urval och stickprovskontroller vilket ger en annan kostnadsbild än om tillsynen ska vara årlig och omfatta samtliga aktörer. Länsstyrelsens bedömning är att den av utredningen beräknade arbetsinsatsen bedöms vara lågt räknad oavsett vilken roll myndigheten ska ha i tillsynen.

De som deltagit i beslutet

Detta yttrande har beslutats av länsråd Daniel Gustafsson med förvaltningshandläggare Lotta Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även integrationsutvecklare Assar Häggbladh medverkat.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd